

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 410/2020-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. novembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Roberta Šorla predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Jánom Šofrankom, Hraničná 2, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava V sp. zn. 12 C 33/2016 zo 16. apríla 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

Odôvodnenie :

I.

Sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. júla 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 12 C 33/2016 zo 16. apríla 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“).

Vec napadla ústavnému súdu 1. júla 2019. V súlade s čl. X bodom 5 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 schváleného 16. októbra 2019 bola táto vec prerozdelená náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov a pridelená sudcovi spravodajcovi Petrovi Strakovi. V zmysle čl. II bodov 3 a 5 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 v znení dodatku č. 1 schváleného 27. mája 2020 a dodatku č. 2 schváleného 1. októbra 2020 je na konanie vo veci príslušný tretí senát ústavného súdu v zložení Martin Vernarský (predseda senátu) a sudcovia Peter Straka a Robert Šorl.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou doručenou okresnému súdu 11. februára 2016 domáhal určenia, že je výlučným vlastníkom nehnuteľnosti, a to „záhrady“, „zastavaná plocha a nádvorie“ a „rodinný dom“, bližšie špecifikovaných v žalobe (ďalej len „nehnuteľnosti“). V konaní, ktoré bolo vedené na okresnom súde pod sp. zn. 12 C 33/2016, vystupoval sťažovateľ v procesnom postavení žalobcu proti [REDAKOVANÉ] ako žalovanej.

3. Sťažovateľ 4. novembra 2016 zobral žalobu o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam späť v celom rozsahu a žiadal konanie zastaviť. Následne okresný súd uznesením sp. zn. 12 C 33/2016 z 29. decembra 2016 rozhodol tak, že konanie zastavuje, sťažovateľovi vracia súdny poplatok v sume 125,80 € a zároveň žalovanej priznáva proti sťažovateľovi plnú náhradu trov konania, o sume ktorej okresný súd rozhodne samostatným uznesením po právoplatnosti tohto uznesenia.

3.1 Okresný súd uznesením vydaným súdnym úradníkom pod sp. zn. 12 C 33/2016 z 20. júla 2017 v spojení s opravným uznesením sp. zn. 12 C 33/2016 zo 6. septembra 2017 (ďalej len „uznesenie okresného súdu vydané súdnym úradníkom“) rozhodol o sume náhrady trov konania tak, že sťažovateľovi uložil povinnosť z titulu náhrady trov konania, spočívajúcich v trovách právneho zastúpenia zaplatiť žalovanej na účet jej právnej zástupkyne sumu 414,48 € v lehote do 3 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti tohto uznesenia. Podľa odôvodnenia uznesenia okresného súdu vydaného súdnym úradníkom okresný súd pri výpočte sumy náhrady odmeny advokáta aplikoval § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení účinnom v rozhodujúcom období (ďalej len „vyhláška“), v zmysle ktorého základná sadzba tarifnej odmeny (advokáta) za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu, ak klientom je fyzická osoba a predmet konania sa týka nehnuteľnosti, ktorá je určená na bývanie alebo jej slúži na bývanie.

3.2 Proti tomuto uzneseniu okresného súdu vydanému súdnym úradníkom podala žalovaná sťažnosť, ktorou okrem iného namietala najmä nesprávnosť určenia sumy náhrady odmeny advokáta, resp. argumentovala tým, že pri výpočte tejto náhrady odmeny advokáta sa má aplikovať § 10 ods. 1 (zrejme v spojení s odsekom 2, pozn.) vyhlášky, v zmysle ktorého základná sadzba tarifnej odmeny (advokáta) za jeden úkon právnej služby sa určí z tarifnej hodnoty veci (nehnuteľnosti), o ktorej vlastníctvo sa vedie spor (podľa tam uvedeného sadzobníka, pozn.). O sťažnosti žalovanej bolo rozhodnuté uznesením okresného súdu sp. zn. 12 C 33/2016 z 10. januára 2018 (ďalej len „prvé uznesenie okresného súdu“), ktorým bolo uznesenie okresného súdu vydané súdnym úradníkom zmenené tak, že sťažovateľ je povinný z titulu náhrady trov konania

spočívajúcich v trovách právneho zastúpenia zaplatiť žalovanej na účet jej právnej zástupkyne sumu 10 351,72 €.

3.3 Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti poukazuje, že porušenie jeho práv prvým rozhodnutím okresného súdu už bolo predmetom rozhodovania ústavného súdu, ktorý nálezom sp. zn. II. ÚS 210/2018 z 26. septembra 2018 (ďalej len „nález ústavného súdu“) konštatoval porušenie práva sťažovateľa (základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.) prvým rozhodnutím okresného súdu, zrušil prvé uznesenie okresného súdu a vrátil vec na ďalšie konanie, priznal sťažovateľovi náhradu trov konania a vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel.

3.4 Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uviedol, že po doručení nálezu ústavného súdu okresný súd vo veci vydal napadnuté uznesenie, ktorým bolo uznesenie okresného súdu vydané súdnym úradníkom zmenené tak, že sťažovateľ je povinný z titulu náhrady trov konania spočívajúcich v trovách právneho zastúpenia zaplatiť žalovanej na účet jej právnej zástupkyne sumu 8 874,13 €.

4. V ústavnej sťažnosti, okrem opísania skutkového stavu do nálezu a po náleze ústavného súdu, sťažovateľ namieta neospravedliteľný a neudržateľný výrok napadnutého uznesenia okresného súdu, ktorý podľa jeho názoru javí známky arbitrárnosti. Napadnutým uznesením navyše došlo aj k zásahu do jeho vlastníckeho práva, keďže mu bola uložená povinnosť uhradiť žalovanej nepomerne vyššiu sumu z titulu trov právneho zastúpenia, ako bola vyčíslená v uznesení okresného súdu vydaného súdnym úradníkom. Sťažovateľ zastáva názor, že znalecký posudok č. 5/2017 z 8. marca 2017 (ďalej len „znalecký posudok“), ktorý predložila žalovaná pre účely preukázania hodnoty nehnuteľnosti «... *obchádza ustanovenie §11 ods. 1 písm. c.) Vyhlášky a v konečnom dôsledku aj písm a.) Vyhlášky, pretože predmetom konania bolo „o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti“. Podstata sporu z právneho hľadiska nespočívala ani tak na nehnuteľnosti ako takej, ale na určení právneho vzťahu (či tu právny vzťah je, alebo nie je). Určenie právneho vzťahu ako také, je oceniteľné peniazmi, ak vôbec, len veľmi ťažko.*». Sťažovateľ uvedené podopiera argumentom, že aj súdny poplatok zaplatil v zmysle položky I písm. b)

prílohy (neoceniteľnosť predmetu konania, pozn.) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“), a nie v zmysle položky I písm. a) prílohy (oceniteľnosť predmetu konania, pozn.) zákona o súdnych poplatkoch, a preto nie je možné konštatovať neoceniteľnosť pre účely jednej právnej úpravy a oceniteľnosť pre účely druhej.

Ďalej sťažovateľ poukazuje na porušenie svojich práv, ktoré vidí v tom, že zmena zákonného sudcu v konaní nenastala zákonným spôsobom, pričom na námietku zaujatosti sudkyňa vo veci neprihliadla a ani sa s ňou nevysporiadala, keď ju nepredložila na prejednanie krajskému súdu. Podľa názoru sťažovateľa *„Sudkyňa nič nebránilo vec z procesnej istoty predložiť nadriadenému súdu na rozhodnutie, aj keď podľa jej subjektívneho právneho názoru už sťažovateľovi lehota uplynula.“*

5. Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezhom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, právo na neodňateľnosť zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1, právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd porušené bolo.“

Uznesenie Okresného súdu Bratislava V zo dňa 16. apríla 2019, č. k. 12C/33/2016 - 459 sa zrušuje a vec sa vracia Okresnému súdu Bratislava V na ďalšie konanie.

Okresný súd Bratislava V je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia v sume 415,51 EUR na účet advokáta JUDr. Jána Šofranka advokáta so sídlom ul. Hraničná 2, 040 17 Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Relevantná právna úprava

6. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

7. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

9. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

10. Ústavný súd podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

11. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva.

12. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

13. Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

14. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

15. Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

III.

Predbežné prerokovanie návrhu

16. Sťažovateľ je v konaní zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom v zmysle § 34 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

K námietke porušenia základného práva podľa čl. 20 ústavy, čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu

17. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že napadnuté uznesenie okresného súdu je arbitrárne a odkláňa sa od súdnej praxe.

Sťažovateľ v predmetnej veci namieta, že napadnutým uznesením okresného súdu, ktorým bolo zmenené rozhodnutie o výške náhrady trov konania, v konaní iniciovanom

jeho žalobou o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, súd nesprávne aplikoval § 10 ods. 2 vyhlášky [a nie § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky, pozn.] napriek tomu, že v konaní sa rozhodovalo o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, pričom predmet konania „či tu právny vzťah je alebo nie je“, je peniazmi neoceniteľný.

18. Podľa § 9 ods. 1 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny sa stanoví podľa tarifnej hodnoty veci alebo druhu veci, alebo práva a podľa počtu úkonov právnej služby, ktoré advokát vo veci vykonal, ak táto vyhláška neustanovuje inak.

18.1 Podľa § 10 ods. 2 vyhlášky ak nie je ustanovené inak, považuje sa za tarifnú hodnotu výška peňažného plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby; za cenu práva sa považuje aj hodnota pohľadávky, hodnota záväzku a hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor alebo ktorej vydanie je predmetom súdneho sporu.

18.2 Podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu, ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, alebo ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami.

18.3 Podľa § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu, ak klientom je fyzická osoba a predmet konania sa týka nehnuteľnosti, ktorá je určená na bývanie alebo slúži jej na bývanie; to neplatí vo veciach vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva.

19. Rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania,

resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997).

20. V prípadoch, keď sťažovateľ namieta porušenie svojich ústavou garantovaných práv rozhodnutím všeobecného súdu týkajúcim sa náhrady trov konania, je ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre zdržanlivý, keďže problematika trov konania má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, a preto k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania pristupuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že v posudzovanej veci došlo k extrémnemu zásahu do základného práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces), alebo ak zistí, že zároveň došlo k neprípustnému zásahu aj do iného základného práva (porovnaj m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

21. S ohľadom na už uvedené ústavný súd môže zasahovať do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov týkajúcej sa trov konania len vtedy, ak by závery všeobecných súdov zahŕňali črty svojvôle a interpretácia a aplikácia príslušných právnych noriem by predstavovala extrémne vybočenie z pravidiel občianskeho súdneho konania (m. m. IV. ÚS 248/08).

22. Taktiež je potrebné zdôrazniť, že ústavný súd nie je ďalšou inštanciou v sústave všeobecného súdnictva, ale nezávislým orgánom ochrany ústavnosti pôsobiacim mimo tejto sústavy, pričom vo svojej judikatúre sa riadi zásadou minimalizácie zásahov do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o sťažnosti preskúmané (napr. IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010). Z tohto postavenia mu preto neprislúcha posudzovať vecnú správnosť právneho záveru, ku ktorému okresný súd pri interpretácii a aplikácii zákona dospel. Ústavný súd však musel zaujať stanovisko k tomu, či napadnuté uznesenie okresného súdu splňalo požiadavku ústavnosti (odôvodnenie majúce požadovanú kvalitu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy), rešpektujúc pritom svoj ustálený právny názor, v zmysle ktorého postup všeobecného súdu v súlade s platným a účinným zákonom (procesnými a hmotnoprávnymi predpismi konania

v predmetnej veci) nemožno hodnotiť ako porušovanie základných ľudských práv (napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00).

23. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

24. Ústavný súd v náleze, v ktorom rozhodoval o prvej ústavnej sťažnosti sťažovateľa, vyslovil, že nepovažoval postup okresného súdu v konaní o sume náhrady trov konania za postup v súlade s princípom rovnosti zbraní a princípom kontradiktórnosti konania. Poukázal na to, že *„... rešpektovanie práva na spravodlivé súdne konanie si vyžadovalo, aby sťažovateľ dostal možnosť posúdiť, či a akým spôsobom je potrebné alebo vhodné z jeho strany v čase pre neho primeranom (dostatočnom) reagovať na sťažnosť žalovanej proti uzneseniu okresného súdu vydanému súdnym úradníkom vrátane znaleckého posudku. V skutočnosti sa sťažovateľ mal možnosť s týmto písomným podaním (s jeho existenciou) oboznámiť až prostredníctvom samotného napadnutého uznesenia okresného súdu, pričom možnosť vyjadriť sa k nemu v predmetnom konaní nemal žiadnu.“*

25. Po doručení nálezu ústavného súdu okresný súd zaslal sťažovateľovi sťažnosť žalovanej proti prvému uzneseniu okresného súdu vrátane znaleckého posudku a oznámil mu zmenu zákonného sudcu.

25.1 Z relevantnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu:

«... súdny úradník v napadnutom rozhodnutí nesprávne vychádzal z ust. § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky. Vzťah účastníkov konania v tomto prípade nemožno označiť za spotrebiteľský, žalobca v tomto konaní jednoznačne nemá postavenie spotrebiteľa, nedomáha sa ochrany svojho obydli (naopak, jedná sa o obydlie žalovanej a žalobou vo veci samej bolo napadnuté jej vlastnícke právo k nehnuteľnosti), a preto niet žiadneho dôvodu, prečo by mala byť základná sadzba tarifnej odmeny znížená. Je teda zrejmé,

že argumentácia žalobcu, že „Uvedené zákonodarca presne z dôvodu poskytnutia väčšej ochrany nehnuteľnostiam určeným na bývanie tieto vyčlenil do osobitného režimu fungovania oproti iným nehnuteľnostiam...“, neobstojí. Podobný právny názor už vyslovil aj Najvyšší súd SR, či Ústavný súd SR tak, ako správne argumentuje žalovaná. Ohľadne ďalšej námietky žalobcu („... predmetný znalecký posudok neakceptujeme a budeme ho namietať v prípade, ak by ho chcel súd použiť, pretože výpočet hodnoty nehnuteľnosti vysoko prevyšuje reálnu trhovú hodnotu nehnuteľnosti a to tak teraz, ako aj v čase jeho vypracovania.“) súd s poukazom na ust. § 10 ods. 2 uvádza, že hodnota veci v danom prípade bola preukázaná znaleckým posudkom predloženým žalovanou a inú hodnotu veci (t. j. nižšiu, či správnu?) žalobca súdu nijako nepreukázal. Dôvodom uznania tejto námietky teda nemôže byť len samotné spochybnenie záverov znaleckého posudku bez preukázania dôvodnosti tejto námietky napríklad predložením iného znaleckého posudku už spolu s vyjadrením k sťažnosti (rozhodne nie v budúcnosti, ako naznačuje žalobca).»

26. Ústavný súd vo vzťahu k už uvedenému považuje v prvom rade za potrebné ozrejmiť, že vyhláška rozlišuje, kedy je predmet právnej služby, o ktorom prebieha civilný proces, ocniteľný (vyjadriteľný) v peniazoch (§ 10 ods. 2 vyhlášky), a kedy tomu tak nie je (§ 11 ods. 1 vyhlášky).

Z uvedeného gramatického, logického a systematického posúdenia označených ustanovení vyhlášky možno vyvodiť záver, že pokiaľ je vec, právo alebo plnenie, ktoré je predmetom súdneho sporu, peniazmi ocniteľné, potom sa táto čiastka (suma) považuje za základ pre tarifnú hodnotu, a to aj v prípadoch určenia vlastníckeho práva k takejto veci, pretože citovaný právny predpis dôsledne rozlišuje situácie pre náhradu trov konania, kedy je predmet sporu peniazmi ocniteľný a kedy nie je.

27. Rozhodovanie všeobecných súdov v otázke ocniteľnosti predmetu konania pre účely výpočtu trov právneho zastúpenia je pestré a ústavný súd si je vedomý toho, že všeobecné súdy podobné situácie posudzujú rozdielne (m. m. I. ÚS 92/2020). Za peniazmi ocniteľný predmet konania sú považované spory, v ktorých ide o určenie vlastníckeho práva k veci (II. ÚS 478/2014, I. ÚS 119/2012). Naopak, za peniazmi

neoceniteľný predmet konania sú napríklad považované spory o určenie neplatnosti právneho úkonu (sp. zn. 3 M Cdo 9/2009 a sp. zn. 2 M Cdo 8/2009), o určenie neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávok (sp. zn. 1 Obdo V 43/2011) alebo incidenčné konania (sp. zn. 1 M Obdo V 17/2006 a sp. zn. 5 Obo 48/2014, porovnaj tiež III. ÚS 534/2011).

28. V rámci súdnej praxe sa v minulosti vyskytli názory, že v prípade určovacích žalôb ide generálne o spor s neoceniteľným predmetom konania. S týmto názorom však nemožno súhlasiť. Sporné boli najmä prípady vo veciach určenia vlastníckeho práva k veci a v sporoch o vydanie veci, keď nebolo zrejmé, či hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor, je tarifnou hodnotou pre účely určenia tarifnej odmeny. Po novele vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 184/2013 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, s účinnosťou od 1. júla 2013 boli tieto nejasnosti odstránené. Pričom aj pred touto novelou sa prevažná časť judikatúry súdov prikláňala k tomu názoru, že aj vo veciach určenia, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, je potrebné pri odmene právnej služby vychádzať z hodnoty veci alebo práva, a to za predpokladu, že predmetom konania je vec alebo právo, ktoré sú oceniteľné peniazmi (m. m. I. ÚS 84/2020).

29. V spore o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam predstavuje hodnota sporných nehnuteľností základ pre určenie tarifnej hodnoty náhrady trov právneho zastúpenia. S prihliadnutím na stav konania vo veci samej (konanie bolo zastavené pre späťvzatie žaloby), pričom v konaní bol vyhotovený znalecký posudok na hodnotu predmetných nehnuteľností, okresný súd mal k dispozícii relevantne určenú hodnotu sporných nehnuteľností, podľa ktorej by mohol stanoviť a aj stanovil sadzbu tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby. Na základe uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že aplikáciu zodpovedajúcich ustanovení vyhlášky [§ 10 ods. 2 vyhlášky namiesto § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky] na sťažovateľov prípad nemožno považovať za arbitrárnu ani inak ústavne neudržateľnú. Následne okresný súd zaslal sťažovateľovi sťažnosť žalovanej so znaleckým posudkom a poskytol mu primeranú lehotu, aby predstrel

okresnému súdu vo svoj prospech vlastnú argumentáciu, prípadne na preukázanie svojich tvrdení označil alebo predložil vlastné dôkazy.

29.1 V konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci bolo predmetom sporu vo veci sťažovateľa určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Práve vzhľadom na predmet sporu, ktorým bolo od počiatku určenie vlastníckeho práva k (v žalobe konkretizovaným) nehnuteľnostiam, dospel okresný súd pri určovaní tarifnej odmeny za poskytnuté právne služby k ústavne udržateľnému záveru, ktorý pretavil do napadnutého uznesenia (bod 3.4 tohto rozhodnutia).

Preto nie je možné vychádzať z názoru, že vždy, keď je predmetom konania určenie vlastníckeho práva k veci, nemožno tento predmet konania peniazmi oceniť z hľadiska tarifnej odmeny podobne, ako to je pri vyrubovaní súdneho poplatku za určovací návrh podľa zákona o súdnych poplatkoch. Inými slovami, explicitná úprava v tarife vylučuje použitie § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky [resp. použitie § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, ktoré podľa názoru sťažovateľa predložením znaleckého posudku v konaní žalovaná obchádza (bod 4 tohto rozhodnutia)].

30. Ústavný súd na rozdiel od sťažovateľa nepovažuje právne závery sústredené do napadnutého uznesenia okresného súdu za nepreskúmateľné alebo arbitrárne, keďže z tohto rozhodnutia vyplýva dostatok právne relevantných argumentov odôvodňujúcich ním prijaté rozhodnutie. Okresný súd konal v medziach svojej právomoci, keď príslušné zákonné ustanovenia podstatné pre posúdenie veci interpretoval a aplikoval ústavne akceptovateľným spôsobom, jeho úvahy vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, a preto aj celkom legitímne a právne akceptovateľné. Vo vzťahu k metodike výpočtu trov konania okresný súd zodpovedal všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ktorej sa sťažovateľ pred ním domáhal. Z uvedených dôvodov ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

31. Keďže je evidentné, že vyslovenie porušenia vlastníckych práv sťažovateľa v zmysle čl. 20 ods. 1 ústavy bolo v okolnostiach danej veci podmienené zistením porušenia práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie, k čomu nedošlo, ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

K námietke porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením okresného súdu

32. Zásada zákonného sudcu predstavuje v právnom štáte jednu zo základných garancií nezávislého a nestranného rozhodovania súdu a sudcu. Táto zásada je ústavnou zárukou pre každého účastníka (strany) konania, že v jeho veci bude rozhodovať súd a sudcovia, ktorí sú na to povolaní podľa vopred známych pravidiel, ktoré sú obsahom rozvrhov práce upravujúcich pridelovanie súdnych prípadov jednotlivým sudcom tak, aby bola zachovaná zásada pevného pridelovania súdnej agendy a aby bol vylúčený (pre rôzne dôvody a rozličné účely) výber súdov a sudcov „ad hoc“ (m. m. I. ÚS 239/04, IV. ÚS 257/07). Rozhodovanie veci zákonným sudcom (aj súdom) je tak základným predpokladom na naplnenie podmienok spravodlivého procesu (IV. ÚS 345/09).

33. Prvoradým účelom základného práva na zákonného sudcu vyplývajúceho z čl. 48 ods. 1 ústavy je zabrániť tomu, aby súd, ktorý má konkrétnu vec prerokovať a rozhodnúť, bol obsadený spôsobom, ktorý by sa dal označiť za svojvoľný alebo za účelový (II. ÚS 893/2014).

34. Za zákonného sudcu treba považovať sudcu, ktorý spĺňa zákonom určené predpoklady na výkon tejto funkcie, bol natrvalo alebo dočasne pridelený na výkon funkcie k určitému súdu, jeho funkcia nezanikla a bol určený v súlade s rozvrhom práce súdu (napr. I. ÚS 239/04, II. ÚS 417/06, III. ÚS 285/2010).

35. Vec sťažovateľa vedená okresným súdom pod sp. zn. 12 C 33/2016 bola po podaní žaloby pridelená sudkyňi JUDr. Viere Sandtnerovej, ktorá vo veci konala a v treťom výroku uznesenia sp. zn. 12 C 33/2016 z 29. decembra 2016 rozhodla o nároku na náhradu trov konania (v zastúpení sudcom JUDr. Michalom Sobolovským, pozn.) tak, že prihliadla na zásadu procesného zavinenia zastavenia konania a nárok na náhradu trov konania priznala žalovanej, keďže sťažovateľ zobrať žalobu späť bez udania dôvodu. Podstatou ústavnej sťažnosti v tejto časti je námietka sťažovateľa, že počas konania (od 1. marca 2017, pozn.) došlo k zmene v osobe zákonného sudcu a vo veci ďalej konala sudkyňa Mgr. Zita Leimbergerová, ktorá prvým uznesením okresného súdu z 10. januára 2018 rozhodla o výške náhrady trovy konania. Z oznámenia o zmene zákonného sudcu vyplýva, že k zmene v osobe zákonného sudcu došlo zmenou rozvrhu práce č. 6 na rok 2017 účinnou od 1. marca 2017. Vo vyjadrení z 1. júna 2018 (písomné vyjadrenie Mgr. Leimbergerovej k prvej ústavnej sťažnosti sťažovateľa, pozn.) zákonná sudkyňa Mgr. Leimbergerová uviedla, že až do 1. marca 2017, keď nastúpila po materskej dovolenke, bola zákonnou sudkyňou JUDr. Sandtnerová.

36. Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

37. Podľa § 3 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) zákonný sudca je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci. Ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte. Účastník konania alebo strana v konaní, v ktorom rozhoduje súd v senáte, nemá právo na vopred určeného sudcu spravodajcu. Zákonným sudcom je aj sudca určený podľa odseku 4.

38. Podľa § 3 ods. 4 zákona o súdoch zmenu v osobe zákonného sudcu možno vykonať len v súlade so zákonom a s rozvrhom práce.

39. Podľa § 3 ods. 10 zákona o súdoch súdy sú povinné používať pri výkone súdnictva, najmä pri pridelovaní a prerozdeľovaní vecí, vedení súdnych registrov a vyhotovovaní rozhodnutí a iných písomností programové a technické prostriedky schválené Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“).

40. Podľa § 50 ods. 1 zákona o súdoch na účely tohto zákona sa rozvrhom práce rozumie akt riadenia predsedu súdu, ktorým sa riadi organizácia práce súdu pri zabezpečovaní výkonu súdnictva na príslušný kalendárny rok.

41. Podľa § 51 ods. 1 prvej vety zákona o súdoch ak tento zákon neustanovuje inak, veci určené podľa predmetu konania sa v súlade s rozvrhom práce pridelujú jednotlivým senátom alebo samosudcom náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom tak, aby bola vylúčená možnosť ovplyvňovania pridelenia vecí.

42. Podľa § 51 ods. 4 písm. a) zákona o súdoch ak odsek 5 neustanovuje inak, náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom sa podľa rozvrhu práce alebo jeho zmeny prerozdeľujú už pridelené veci aj v prípade dlhodobej šesť týždňov presahujúcej neprítomnosti zákonného sudcu, ktorému bola vec pridelená.

43. Sťažovateľ už pred vydaním prvého nálezu ústavného súdu namietal, že ho okresný súd žiadnym spôsobom nevyrozumel o zmene zákonnej sudkyne. K tomu ústavný súd len dodáva, že samotným neoznámením zmeny zákonného sudcu sťažovateľovi nemožno bez ďalšieho odvodzovať porušenie základného práva na zákonného sudcu tak, ako ho má na mysli ustanovenie čl. 48 ods. 1 ústavy (po náleze ústavného súdu okresný súd oznámil sťažovateľovi zmenu zákonného sudcu, pozn.).

44. Podľa zmeny rozvrhu práce č. 6 okresného súdu na rok 2017 (ktorý je verejne dostupný na webovej stránke Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, a preto mal

k nemu prístup aj sťažovateľ, pozn.), zaevidovaným v registri Spr pod číslom Spr. 3685/2016 (ďalej len „rozvrh práce“), je uvedené: „Z dôvodu dlhodobej PN JUDr. Viery Sandtnerovej dochádza k prevzatiu odd. 12C, 12S, 12Ctud, 12Csr, 12Scud, 12Csp, 12Pc novým zákonným sudcom Mgr. Zitou Leimbergerovou po jej návrate z MD.“

45. Podľa IV. časti strany 43 rozvrhu práce „-zmeny v obsadení súdu sudcami–ak dochádza k personálnym zmenám v osobe sudcu alebo je zákonný sudca neprítomný v práci dlhšie ako 6 týždňov, veci sa neprerozdeľujú, ak je možnosť aby celé oddelenie prevzal ďalší sudca“.

46. Ústavný súd tým, že nálezom zrušil prvé uznesenie okresného súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie, vytvoril sťažovateľovi priestor, aby predstrel okresnému súdu vlastnú argumentáciu k namietanej nezákonnej zmene zákonného sudcu a k jeho zaujatosti. Prvé uznesenie okresného súdu, ktoré vydala sudkyňa Mgr. Leimbergerová, bolo doručené sťažovateľovi 16. januára 2018. Nález ústavného súdu bol právnemu zástupcovi sťažovateľa doručený 27. decembra 2018. Sťažovateľ doručil okresnému súdu námietku zaujatosti zákonnej sudkyne 30. januára 2019.

47. Podľa § 53 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) námietku zaujatosti je potrebné uplatniť najneskôr do siedmich dní, odkedy sa strana dozvedela o dôvode, pre ktorý je sudca vylúčený. Na neskôr uplatnenú námietku zaujatosti súd neprihliada; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá.

48. Okresný súd nepredložil námietku na rozhodnutie nadriadenému súdu z dôvodu uplynutia lehoty na jej uplatnenie sťažovateľom podľa § 53 ods. 1 CSP.

49. Aj keď ústavný súd neposkytuje výklad zákonov, čo vo svojej judikatúre už mnohokrát uviedol (napr. III. ÚS 461/2015, III. ÚS 637/2015, III. ÚS 65/2018), pretože sú to práve všeobecné súdy, ktoré sú primárne povolané interpretovať a aplikovať

zákony v súvislosti s ich povolaním na rozhodovanie v občianskoprávných a trestných veciach (pozri čl. 142 ods. 1 ústavy), považuje sťažovateľom počítanú lehotu na uplatnenie námietky zaujatosti sudkyne od 24. januára 2019 (deň doručenia výzvy na vyjadrenie k sťažnosti žalovanej spolu s oznámením o zmene zákonného sudcu, pozn.) za mylnú.

Nad rámec uvedeného ústavný súd tiež poznamenáva, že z obsahu ústavnej sťažnosti nevyplýva, že by sa sťažovateľ o zaujatosti sudcu dozvedel až z doručeného oznámenia o zmene zákonného sudcu. Na základe uvedeného ústavný súd považoval túto časť argumentácie sťažovateľa za nenáležitú a právne bez významu.

50. Po preskúmaní námietky sťažovateľa ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti a to podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej neprípustnosti.

51. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti v celom rozsahu sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite ústavnej sťažnosti (bod 5 tohto rozhodnutia) nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. novembra 2020

Martin Vernarský
predseda senátu